

СТАНОВИЩЕ

от професор д.ф.н. Мария Живкова Грозева-Минкова, Нов български университет,
научно направление 2.1. Филология (общо и сравнително езиковедие)
върху научни трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност
доцент по направление 2.1. Филология, обявен в ДВ бр. 97/06.12.2016 г., с кандидат
гл. ас. д-р Галина Недялкова Куртева

I. Изследователска дейност и резултати.

За участие в конкурса за научната длъжност доцент е подал документи един кандидат – гл. ас. д-р Галина Куртева. Тя е представила монографичен труд на тема «Реализация на категориите род, число и определеност в номиналната система на българския език като чужд (през призмата на отклоненията от нормативната граматика)», изд. през 2016 г., 21 статии, 9 участия в международни форуми, както и 1-ва и 2-ра част на учебника по български език като чужд «Здравейте», съставен в съавторство с Кр. Бумбарова и Ст. Бъчварова.

Монографичният труд е интересно замислен и си поставя за цел да създаде типология на «универсалните» грешки, допускани при усвояването на български език като чужд, т.е. грешки, допускани от носители на различни изходни езици. Анализът на грешки като следствие от съпоставителните изследвания премина през различни фази, включително и по отношение на дефиницията на «езикова грешка». Ако в началото това бе всяко отклонение от нормата, то днес грешка е само това отклонение, което води до нарушаване на комуникацията. От тази гледна точка за целите това изследване е необходимо не едно доста общо определение (с.34 и сл.), а ясно позициониране, какво според авторката е грешка. Едва тогава ще е ясно, дали «Тук има много баби и дяди.», ще бъде отчитано като грешка или приемано като отклонение, не пречещо на комуникацията.

Изследването е определено като дългосрочно, при което в периода 2008 – 2015 са събрани 28 450 грешки при именните части на речта – съществително, прилагателно и числително име, както и групата на местоименията. Техният количествен и качествен анализ очертава основните трудности, с които се сблъскват учещите български език като чужд. Тук веднага възникват няколко въпроса: Какво е съотношението между правилни и неправилни реализации на учещите? Намалява ли броят на допусканите грешки с напредъка в усвояването на български език? От описанието на корпуса не

става ясно, как е заложено събирането данни. При дългосрочните изследвания подходите обикновено са два: Дългосрочно наблюдение на няколко групи от нулево входно равнище до завършване на равнището цел, а втората възможност е наблюдение върху няколко групи на различен етап от усвояването на езика-цел, т.е. от нулево равнище до А1, А2 и т.н. по ОЕЕР. Вторият подход дава възможност да се проследи цялостното развитие на тези категории в междинния български език, който, както и авторката посочва, е система в развитие, т.е. някои от грешките фосилизират, докато други изчезват. Количествен анализ от тази гледна точка в изследването, за съжаление, липсва, а посочените данни фиксират конкретен момент от обучението, а не неговата продължителност и изследваните категории в развой. Логично е в началото на обучението грешките при наблюдаваните категории да са много, но какви тенденции се наблюдават, кои намаляват и изчезват и кои се фосилизират най-често. Качественият анализ на грешките посочва тяхната етиология и в този смисъл е важен за обучението. Точно по тази причина е необходимо тук да се обхванат онези фактори в обучението, които най-силно влияят върху успешността му. Още в своята първа публикация Л. Селинкър (1972) посочва пет фактора: (1) Трансфер и интерференция (положителен и отрицателен пренос, (2) Свърхгенерализация, (3) Стратегии на учене, (4) Методи на обучение и (5) Стратегии на комуникация на чужд език. Различни аспекти на тези фактори са доразвити в изследванията на Немзер, Тароун, Никел, Кимура, Селинкър, Кордър и мн. др. Вземането им под внимание би позволило по-задълбочен многофакторен анализ на причините за грешките, защото трансферът и свърхгенерализацията не изчерпват сложния процес на усвояване на друг език. Така например, ако за учещите българският език е трети или четвърти, то стратегиите на учене ще им позволява по-бързо усвояване на материала, а преносът на стратегии на комуникация и успешно справяне в комуникативна ситуация с минималните усвоени до момента знания.

Интересен е и въпросът, кои явления в българския език подлежат най-често на трансфер (положителен и отрицателен). Психолингвистичните изследвания сочат, че това са немаркираните елементи. В определени случаи обаче необичайните и силно маркираните стават доминантни. Дали в корпуса на изследването има регистрирани такива случаи и на какво развитие подлежат те?

Независимо от посочените слабости, искам да подчертая, че подобно изследване до момента не е правено и то е безспорен принос на д-р Г. Куртева за описанието на

българския език като чужд. Наблюденията и изводите от него са добра ориентация на преподаватели и автори на учебници и учебни помагала.

За участие в конкурса д-р Галина Куртева е представила 21 статии, 14 от които в рецензирани научни списания. Научните статии могат да бъдат разделени в следните тематични области: тестирането по български език като чужд, изработване на граматичен минимум за обучението по български език като чужд и специфика на именните категории в преподаването им на чужденци. Списъкът на изследователската дейност показва трайните интереси на кандидатката към преподаването на български език като чужд.

В авторската справка няма посочени цитирания от други автори за научните трудове на кандидатката. Удовлетворително е обаче, че за двете части на учебника „Здравейте!“ (I и II част), който е един от най-успешните за български език като чужд и най-продаваното издание на НБУ, има много добри отзиви от университети в Русия и САЩ, както и положителна рецензия в сп. *Чуждоезиково обучение*.

Д-р Куртева е ръководила и участвала в шест проекта с подчертан практико-приложен характер, насочени към обучението по български език като чужд: а) *Лятно училище по български език и култура*; б) *Българският език и култура*, проект на българското посолство в Москва; в) Обучение по съвременен български език в специалност „Регионоведение“ на Московски държавен лингвистичен университет; г) *Интензивен курс по български език* по проекта за „Сътрудничество между НБУ и Башкирския държавен педагогически университет, съгласно Двустранния договор между НБУ и БДПУ; д) Проект за създаване на тестове и изпитни материали по български език като чужд за равнища А1, А2, В1, В2, С1, С2. Резултатите от участието в тези проекти са пряко приложими в обучението.

Д-р Галина Куртева е представила изследователска програма, която включва създаването на цялостен учебен комплект за изучаване на български език като чужд, изследването на вербалната група в условията на междуезикова асиметрия и анализ на междинния български език на чужденци. Целите, заложили в програмата, са изпълними и ще допринесат за качеството на обучението по български език в НБУ.

II. Учебна и преподавателска дейност.

Г. Куртева работи в различни програми – базови, бакалавърски и магистърски. Най-сериозната ѝ ангажираност е с обучението по български език на чуждестранни студенти, която е намерила израз в разработените курсове, учебника по български език „Здравейте“, системата от тестови материали, провеждане на сертификатни изпити по български език за равнища В1 и В2 по ОЕЕР, разработване на методическо ръководство „Подготвителна

година по български език за чуждестранни студенти“. Особено внимание обаче заслужават авторството и поддържането на сайта <http://blss.nbu.bg/> - Bulgarian Language Summer School, както и на акаунт във Фейсбук "Study Bulgarian in NBU" <https://www.facebook.com/Study-Bulgarian-at-NBU-609499679134385/>, чрез които се рекламира обучението по български език за чуждестранни студенти в НБУ. Активността на Галина Куртева като преподавател по български език намира отражение и в работата ѝ по различни международни проекти и програми за популяризирането на българския език като разработването на учебната и методическа програма за българистичен модул по договора между НБУ и Башкирския държавен университет в Уфа, РФ, провеждането на теле-мост „Россия - България: Межкултурный диалог“, на открития урок по български език чрез “Виртуална класна стая” 13.11.2015, <http://bspu.ru/node/49173/>, участието в международната проява “Болгарский диктант”, <http://bspu.ru/node/40433>, както и като лектор по български език в Лятно училище ТРАНС 2016/ Sommerschule TRANS 2016.

За обучението на студентите в НБУ д-р Г. Куртева е разработила и предложила 15 курса на базово, бакалавърско и магистърско равнище, от които 2 общообразователни курса за знание и 3 курса на чужд език. Не малко време и усилия е отделена и на извънаудиторната работа със студентите, за която са разработени 12 курса, по-голямата част от които на чужд език. В своята работа като преподавател Г. Куртева интензивно използва учебната платформа MOODLE – НБУ, където студентите намират както нейни собствени учебници и учебни материали за текущия курс, така и множество препратки и връзки към полезни и необходими страници.

Уверено мога да заявя, че д-р Галина Куртева е един от преподавателите, които работят най-активно със студентите по програма ЕРАЗЪМ, като провежда с тях подготвителен курс по български език, организира индивидуални и колективни консултации, стреми се да ги запознае направи приятели на България. След постъпването си в НБУ тя пое и доразви идеята за Лятно училище по български език, което под нейно ръководство прерасна в ежегодна Лятна школа. От 2012 г. Г. Куртева организира пътуващи семинари с чуждестранни студенти.

Кандидатката изпълнява редовно годишната си академична натовареност. Средната оценка от анкетите за студентска удовлетвореност за периода е 4.46, което показва, че Г. Куртева предлага не само компетентно обучение, но и добре структуриран и представен материал в курсовете си.

III. Административна и обществена дейност.

Г. Куртева е автор на програма „Еврославистика – Приложна лингвистика славянски и западен език“ към департамент „Чужди езици и култури“, чийто директор е до 2009 г. В момента е отговорник е на секция „Български език за чужденци“ към ФБО и участва активно в работата на департамент „Нова българистика“. Ръководител е на Лятното училище по български език и култура от 2010 г. Разнообразните ѝ медийни изяви привличат не малко чуждестранни студенти, на които тя помага в първите им стъпки в българския език.

Д-р Г. Куртева е член на Съюза на учените в България, на Дружество за приятелство с Китай и Централноевропейска асоциация по канадистика.

IV. Лични впечатления от кандидата (ако има такива).

Познавам кандидатката от съвместната ни работа в Института за чуждестранни студенти, където тя работеше в отдела за обучение на чужденци. Ще посоча, че Галина Куртева винаги се е стремяла да повишава квалификацията си и е завършила и „Английска филология“ със степен „магистър“. Тя е много отзивчива, инициативна, всеотдаен преподавател, готова да вложи лично време и много усилия в името на успеха на обучаваните студенти.

V. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата.

Монографията на д-р Куртева, както и публикациите ѝ поставят интересни въпроси от теорията и практиката на преподаването на български език като чужд. Струва ми се обаче, че е подценила някои аспекти на този сложен и многообразен процес и това ми дава основание да направя следните препоръки с оглед на предвиденото изследване на глаголната група: (1) да се задълбочи качественият анализ на грешките като се отчетат и други фактори, влияещи върху успешността на процеса; (2) В научната програма на кандидатката да бъдат включени публикации и на английски език, за да станат резултатите от изследователската ѝ работа достъпни за по-широка аудитория.

Заклучение: Анализът на научно-изследователските постижения, представени за участие в конкурса и приносите в тях, качествената и отговорна преподавателска дейност и активна работа за привличане на чуждестранни студенти в полза на НБУ, ми дават основание да предложа на уважаемото научно жури на *гл. ас. д-р Галина Недялкова Куртева* да бъде присъдена академичната длъжност „доцент“ по научно направление 2.1. Филология и тя да бъде представена за избор от Академичния съвет на НБУ.

.....
Проф. д.ф.н. Мария Грозева-Минкова

София, 20.04.2017